

Motion till riksdagen 2019/20:3265

av **Martin Ådahl m.fl. (C)**

Integration

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att vända utvecklingen i utanförskapsområdena och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att stärka nyanlända barns utbildning genom intensivare och mer systematiskt utarbetad språkutbildning och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheterna att utreda hur rutinerna för utbetalning och uppföljning av kommunersättningarna för asylmottagande kan förbättras och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur nyanlända kan kvalificera sig in i välfärden genom arbete samt utreda möjligheterna till ökad självförsörjning för nyanlända genom att införa ett etableringslån i stället för etableringsbidrag och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att verka för att det görs en uppföljning av bosättningslagens syfte att alla kommuner ska ta ett långsiktigt delat ansvar och tillkännager detta för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur nätbaserade kurser kan bli en större del av integrationsarbetet, som en del av en förstärkt sfi-undervisning, och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en förbättrad och effektiviserad inventering av nyanländas kompetenser, effektiviserad valideringsprocess och ökade möjligheter till komplettering och tillvaratagande av en utländsk examen och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över hur civilsamhällets roll i integrationsprocessen kan stärkas och tillkännager detta för regeringen.

Livsresor

Sverige präglas sedan länge av en långvarig och allvarlig social klyvning. Det är en klyvning som går mellan människor och mellan platser. Mellan de med utbildning, språk och yrkeserfarenhet och de som inte har ett jobb. Mellan välmående och företagsamma orter och utsatta för- och bruksorter. Friheten och möjligheterna är ojämnt fördelade.

Sverige kan bara möta dessa utmaningar genom att blicka framåt. Lösningen för att hjälpa de som hamnat på fel sida om klyvningen är inte mer statliga bidrag och regleringar. Det är riktiga jobb, varaktig tillväxt, fler dynamiska företag, högkvalitativa utbildningar och efterfrågade färdigheter.

Sverige behöver utveckla och förnya vår svenska modell. Sverige ska vara ett land där alla människor, infödda som inflyttade, både kan och förväntas göra en livsresa, bygga sin tillvaro och få egenmakt att forma sina liv. Oberoende av postnummer och bakgrund. Att bygga en möjligheternas ekonomi, som främjar den enskildes frihet, ekonomins tillväxtförmåga och klimatomställningen, som bryter klyvningen mellan människor och platser, är det stora och avgörande liberala projekt som Sverige nu står inför.

Integration för jobb och utbildning

Sveriges integrationspolitik har djupa brister och står i dag inför sina största prövningar någonsin. För att Sverige ska klara av den akuta situationen behövs snabba och effektiva reformer som förbättrar vår mottagningskapacitet. Samtidigt får inte fokus på akuta åtgärder hindra det mer långsiktiga arbetet med att förbättra integrationen, och de problem vi står inför just nu får inte stå i vägen för en långsiktigt optimistisk syn på vad människor kan bidra med – oavsett om de är födda i Sverige eller i ett annat land.

Ett historiskt stort mottagande under de senaste åren kräver att vi genomför strukturreformer som möjliggör att de nyanlända i morgon kan ta sina första steg ut på den svenska arbets- och bostadsmarknaden. Då stärks den svenska ekonomin, motsättningarna minskar och vi kan behålla vår öppenhet mot omvärlden.

I dag kommer många människor inte in i samhället, utan hamnar i stället i ett permanent utanförskap. Delvis beror detta på bristande kunskap om hur Sverige fungerar. Det finns ett stort värde i att nyanlända tidigt får ta del av det svenska samhället och kunskap om hur det fungerar. Därför har Centerpartiet tillsammans med Liberalerna och regeringspartierna kommit överens om att alla asylsökande ska genomgå samhällsorientering och lära sig svenska från dag ett.

Etableringsreformen, som flyttade ansvaret för nyanländas etablering i Sverige från kommunerna till Arbetsförmedlingen, har inte lett till de förbättringar som var syftet. Därför har Centerpartiet föreslagit att kommunerna ska ansvara för etableringen. Vi anser också att man bör se över möjligheterna att utreda hur rutiner för utbetalning och uppföljning av kommunersättningarna kan förbättras. Vi behöver även se över hur nyanlända i högre grad kan bidra till den långsiktiga finansieringen av sin försörjning, exempelvis genom att göra om etableringsbidraget till ett etableringslån. På samma sätt som studenter försörjer sig med hjälp av studielån bör nyanlända kunna försörja sig med hjälp av lån under sin första tid i Sverige.

En grundläggande princip är att människor som tar del av våra gemensamma trygghetssystem behandlas lika. Samma möjligheter och skyldigheter ska gälla alla. Därför är det rimligt att nyanlända också får arbeta för att nå högre ersättningsnivåer i socialförsäkringen, så att man kvalificerar sig in i det svenska socialförsäkringssystemet. Det ökar drivkrafterna att komma i arbete, sänker kostnaderna och tydliggör att asylrätten handlar om att erbjuda skydd, inte förmåner. Ersättning i transfereringssystem bör därför utgå baserat på inkomst, och därmed inbetald skatt, snarare än dagens framåtblickande mått: sjukpenninggrundande inkomst. Existerande undantag från kvalificeringsregler för flyktingar, inom exempelvis garantipensionen och sjukersättningen, bör tas bort.

Tiden från att man har fått uppehållstillstånd tills att man får ett arbete måste gå snabbare. Vi har därför tillsammans med Liberalerna och regeringspartierna kommit överens om att införa ett intensivår för särskilt motiverade nyanlända som under ett års tid får ta del av intensiva och yrkesförberedande insatser.

Vi behöver även se till att sfi-undervisningen blir bättre. En viktig nyckel för integrationen är språket. Kvaliteten i svenska för invandrare (sfi) är otillräcklig, samtidigt som vissa privata och ideella utbildningsanordnare visat sig framgångsrika i att lära ut språk. Därför har Centerpartiet tillsammans med regeringspartierna och Liberalerna kommit överens om att förbättra sfi-undervisningen och att införa en sfi-peng. Det innebär att den som ska lära sig svenska får möjlighet att välja hos vilken utbildningsanordnare han eller hon vill studera, och utbildningsanordnaren får betalt genom en typ av skolpeng som baserar sig på uppnådda resultat i form av språkutveckling. Idag finns det bra och välfungerande digitala hjälpmedel för undervisning. Därför vill vi att man ska utreda hur nätkurser kan bli en större del av integrationsarbetet.

Bosättningslagen innebär sedan 2016 att alla kommuner ska ta emot nyanlända. Vi anser att det är upp till kommunen att tolka bosättningslagen och huruvida en nyanländ ska ha rätt till boende efter etableringstiden. Däremot anser vi att kommunen har fortsatt försörjningsansvar för den nyanlända även efter två år och att det kan finnas behov av att se till att kommunerna tar detta ansvar och inte på olika sätt försöker kringgå ansvaret. Vi vill därför att det görs en uppföljning av bosättningslagens syfte för att alla kommuner ska ta ett delat ansvar för nyanlända.

Snabbare inventering, validering och komplettering av kompetenser hos nyanlända

Många som kommer till Sverige har såväl utbildning som lång arbetslivserfarenhet. Inte sällan i yrken som vi idag ser ett stort behov av i Sverige, som läkare, ingenjörer och andra specialister. Fler än 14 000 av deltagarna i etableringsuppdraget har en eftergymnasial utbildning som är längre än två år. Idag finns fortfarande inget effektivt och systematiskt sätt att, i samarbete mellan Migrationsverket och exempelvis Arbetsförmedlingen, inventera vilka kompetenser, inte minst i bristyrken, som finns hos nyanlända. Det är viktigt att denna kunskap hos nyanlända akademiker och experter inte förslösas utan identifieras och möjligheter skapas att så snabbt som möjligt kunna använda dessa kompetenser i produktivt arbete, inte minst genom att betyg valideras och utbildningar kompletteras. I många år har det samtidigt talats om att valideringen av dessa människors meriter ska påskyndas, men i grunden är principen enkel. Processen ska börja omedelbart vid ankomst, med inventering av kompetenser. Det ansvaret ska finnas hos

Migrationsverket. De myndigheter, främst högskolorna, som i nästa steg snabbt får uppdraget att validera och komplettera dessa kompetenser ska ha starka incitament att avsätta resurser i form av tid och personal som möjliggör en snabb process. Det måste också finnas tillräckligt väl organiserade kompletterande kurser för att svara mot behoven.

Fokus på jobb för utrikesfödda kvinnor

Samtidigt som det finns ett gap i sysselsättning mellan utrikes födda och inrikes födda, finns också ett gap mellan utrikes födda män och kvinnor. Integration är därmed också en fråga om jämställdhet.

Särskilt utrikes födda kvinnor som flytt från sitt hemland har haft svårt att komma snabbt i arbete. Den inledande tiden i Sverige domineras alltför ofta av hushållsarbete och barnpassning, vilket kraftigt minskar chansen att komma in i arbete. Tiden i föräldraförsäkring bör därför begränsas och språkutbildning påbörjas parallellt med eventuell föräldraledighet. Ekonomiska ersättningar till hushåll, som till exempel ekonomiskt bistånd, bör som regel betalas ut jämnt mellan makar, för att stärka kvinnors ekonomiska makt. Och kvinnor ska alltid ges rätt och möjlighet att ha enskilda möten med myndigheter, utan manlig släkting eller bekant närvarande. Rätten till tolk måste också följas bättre än den gör idag. Kvinnor får i större utsträckning än män enbart andrahandsinformation genom att barn eller en manlig släkting eller bekant agerar tolk åt dem. Bemötandet från myndigheter måste också i högre grad spegla att samhället har samma förväntningar på kvinnor och män att integreras och komma i arbete.

Nyanlända barns skolgång

Ett problem för många nyanlända barn är att de inte klarar av att nå målen i skolan. Många nyanlända barn har liten eller ibland ingen skolerfarenhet och tillsammans med dåliga kunskaper i svenska blir det svårt att hänga med i undervisningen. För att kompensera för detta krävs en längre period av intensifierad skolgång med fokus på de viktigaste kunskaperna. Bland de viktigaste av dessa är förmågan att prata svenska, med en utökning av antalet timmar med undervisning i svenska för dessa barn. Här behövs ett systematiskt helhetsgrepp baserat på den kunskap som finns om effektiv intensiv språkträning i andraspråk.

Civilsamhällets roll för integrationen

En viktig och underskattad roll i mottagandet av nyanlända spelar av civilsamhället. I civilsamhället finns nätverk som förmår koppla de nyanlända till arbetsliv och jobb-möjligheter, och erbjuder kunskaper om det svenska samhället. Ofta är en insats via civilsamhället många gånger mer effektiv för jobb än Arbetsförmedlingens program. Centerpartiet anser att man måste se över hur man kan stärka civilsamhällets roll i integrationsprocessen. I detta arbete bör vi utreda hur statens tilldelning av resurser till civilsamhället kan allokeras för att skapa långsiktiga partnerskap och därmed frångå

dagens projektfinansieringsmodell. Vi bör också verka för att EU:s statsstödsregler samt upphandlingsreglerna förändras och öppna upp för reserverade kontrakt så att civilsamhället får större möjligheter att kunna axla ett beredare samhällsansvar.

Vända utvecklingen i utanförskapsområden

Det stora antalet utsatta områden kring större och medelstora städer i Sverige är idag i sig ett av de allvarligaste hindren för livsresor. I Sverige finns, enligt Polismyndigheten, 61 utsatta områden. 23 av dem är ”särskilt utsatta”. I dessa särskilt utsatta områden beskriver polisen att det är svårt för dem att göra sitt jobb.

Det finns dock ett område som tidigare återfanns på polisens lista, men som nu har tagits bort. Där har man lyckats vända utvecklingen. Området heter Falkagård och ligger i centerstyrda Falkenberg. Med stöd av erfarenheter från Falkagård och andra områden som vänt utvecklingen bör ett program utvecklas där insatser på olika nivåer bidrar till att kraftfullt stärka områdenas attraktivitet.

Avstånd är sällan ett problem. I regel ligger områdena nära starka blomstrande arbetsmarknader och inkomststarka områden. Även om områdena ofta är miljonprogramområden med enformig arkitektur är det mest grundläggande problemet att områdena ofta har stor omsättning av invånare, där främst de som inte har möjlighet att flytta vidare blir kvar. Det är ofta de som redan har svårast att komma in i samhället. Det är den enda del av staden där det är möjligt att få en hyresrätt, ibland med socialt stöd. Men det är inte områden som är attraktiva nog i sig själva för att stanna. Det finns utbredd arbetslöshet, sysslolöshet och brist på framtidsutsikter, i synnerhet bland unga. När polis och myndigheter dessutom inte har en permanent närvaro i anslutning till bostadsområdena finns stort utrymme för parallella och även kriminella maktstrukturer som tar plats i det offentliga rummet och skapar alltför många hotfulla och osäkra situationer för boende, inte minst de företagare som försöker bygga verksamhet i områdena.

För att bryta sådana negativa spiraler, för att ”vända” utanförskapsområden, krävs därför flera samverkande insatser som gör området tryggt och attraktivt, och därmed binder de boende på ett positivt sätt till området. Det är inte omöjligt. Utöver Falkagård finns exempel på förorter och kvarter i städerna som en gång ansågs omöjliga att vända bort från kriminalitet och misär och som idag är attraktiva boendemiljöer, många invandringstäta förorter i andra delar av världen har högt välstånd och låg kriminalitet.

Bättre arbetsmarknad

I botten är det effektivaste sättet att minska problemen i utanförskapsområdena en minskad tudelning av arbetsmarknad och bättre arbetsmarknad, i synnerhet för de med lägre kvalifikationer. Här är det främst nationella regler och skatter som behöver reformeras.

Trygghet genom närvaro av polis och myndigheter

Det finns inget substitut för en närvarande ordningsmakt i utsatta områden. Samordnade polisinsatser där både små och stora brott, ekonomiska brott och våldsbrott, beivras krävs för att bryta kriminella nätverk. Men för att långsiktigt skapa trygghet krävs permanent närvaro av polis på plats där de utsatta bor. Näringsidkare måste med kort varsel kunna få skydd av polisen och försök till beskyddarverksamhet och utpressning, så att de kan bygga verksamhet lokalt och utveckla området. Resurser bör avsättas för att skapa så kallade BID:s (Business Improvement Districts) som i bland annat USA och Storbritannien förenat näringsidkare och polis i gemensamma kontinuerliga satsningar för att skapa en trygg och attraktiv offentlig miljö.

Toppskolor som lockar familjer att stanna

Skolor i eller nära utanförskapsområden har haft mycket olika utveckling. Några har tack vare en kraftfull ledning trotsat svåra sociala förutsättningar för eleverna och nått utmärkta resultat. Många fler skolor har istället fått mycket dåliga resultat, svaga lärare och ordningsproblem, som ytterligare försämrat framtidsutsikterna för de boende. Skolor i utsatta områden måste därför få ett särskilt fokus, där de, i regel offentliga, skolor som börjar misslyckas inte bara behöver stärkta resurser, utan snabbt måste kunna tas över av en annan ledning, och även en annan huvudman, privat eller ideell, om den kan bevisa och utlova en förbättring. För att vända utsatta områden måste man börja med att vända utsatta skolor, och göra dem till ljuspunkter för området.

Ökad andel ägt boende med bättre möjligheter att äga boendet

Tudelningen mellan attraktiva områden och utsatta områden i städerna är också en tudelning mellan ägt och hyrt boende. Medan de attraktiva delarna helt domineras av ägt boende gäller det omvända för de utsatta områdena. Det leder ofta till ett lågt ansvarstagande för den fysiska miljön och de gemensamma utrymmena. Det bör därför finnas lokala men även nationella program som möjliggör och uppmuntrar att långsiktigt äga sitt boende och investera i det. Det bör även uppmuntras till nybyggnation av bostadsrätter och attraktiva boenden i de utsatta områdena, som bland annat skett framgångsrikt i Falkenberg.

Fler levande och städade miljöer

Många av utanförskapsområdena präglas av enformig arkitektur syftande till boende med få lokaler i marknivå. Det skapar en brist på en levande och trygg stadsmiljö, i synnerhet på kvällar och helger. Samtidigt är gemensamma utrymmen ofta illa underhållna och städade. Därför bör stadsplaneringen och allmännyttan samverka för att utveckla den fysiska stadsmiljön och understödja försök att skapa fler platser för närings- och öppen föreningsverksamhet.

Vi föreslår att staten undersöker möjligheten att träffa överenskommelser med tio kommuner med utsatta områden. Överenskommelsen ska innebära att staten och kommunen i samarbete går in långsiktigt med åtgärder i ett utsatt område med målet att inom ett antal år ha vänt utvecklingen. När dessa områden börjat uppvisa resultat kan programmet breddas till samtliga utanförskapsområden.

Martin Ådahl (C)

Alireza Akhondi (C)

Ulrika Heie (C)

Fredrik Christensson (C)

Niels Paarup-Petersen (C)